

Adam Rubach Christophorus Engelin

**Dissertationum, De usu & abusu Logices in Theologia, Prodigium, Exhibens
Decisionem quaesiti generalis, Num fidei conceptus respuant notiones Logicas?**

Rostochi[i]: Richelius, 1639

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72960182X>

Druck Freier Zugang

RU phil 1639

Adam Rubach
Christoph Engelien

37
Quod J E H O V A felix faustumq; esse jubeat!

Dissertationum,
De usu & abusu Logices in Theologia,
P R O D R O M U S,

Exhibens

Decisionem quæsitæ generalis,

Num fidei conceptus respuant no-
tiones Logicas?

Quem

Sub Præsidió

M. ADAMI RUBACI

Pomerani,

Litterarum examini subjicit

CHRISTOPHORUS Engelin

Regiomont: Prufs.

Ad diem 23 Novemb: in Auditorio Majori.

Rostochl, Literis Johannis Richelii,
ANNO M DC XXXIX,

27

Evangelium des heiligen Johannes
D. Theologia

Dr. med. Johann Friedrich
in Theologia

PRODROMUS

Einleitung in die
Theologie

von
Johann Friedrich

Leipzig

M. ADAMI RIBACI

Printz

in Leipzig

CHRISTOPHORUS

in Leipzig

in Leipzig

Prodr. in Theologia

MDCCLXXIX

Ἀδελφὲ ἸΕΗΟΥ Α.

Περαὶδιον.

DE usu notionum Logicarum, quæ accuratio-
earundem cognitio in Theologicis suppeditat, quæquam an-
te hac differuerim, placuit tamen vel ideo in uberiori ejus cul-
turâ vires ingenii periclitari, quod res proposita accuratio-
ri *Ἀξιοπείη* sit digna. Id ergo, quod tunc temporis brevibus expedivi lineolis, jam
fufius non nihil persequar, ut ita constet, Logicam esse particulam di-
vinæ auræ, quæ in quovis scibili, tam rationis quàm revelationis instar
normæ modalis sit adhibenda. Faxit *ἁγία Ἐκκλησία*, ne veritas injuriam
patiatur.

THESES I.

Duplici ratione Logica in Scholis consuevit proponi: (1) *Præ-
cisivè & in actu signatò* quæ nudam terminorum explicationem. (2) *Exc-
cutivè & in actu exercitiò* quæ sufficientem eorundem applicationem.
Nos sepositâ hac vice terminorum formalium *ἔξηγησις* alibi propo-
nendâ, de eorundem usu solliciti sumus in conceptibus potissimum
Theologicis, & dubiæ veritatis indagandæ causâ quærimus, *num iidem
notiones respuant Logicas?*

2. Hoc de quæsitò magnos Viros video diversa sentire. Sunt e-
nim, qui usum Logices nobis volunt ereptum, proindeq; de eò parum
solliciti suâ quadam negligentâ sibi indulgent, mentemq; terminorum
duntaxat formalium cognitione informare satagunt, quasi intentiones
secundæ proprias utilitates in se terminatas haberent, nec ad alia
noëmata conducerent.

3. Equidem penes *Philosophum l. 3. de morib. c. 5.* interdum in-
strumenta, interdum eorum usus quæritur. Sed hîc utrumq; ac tita-
ndum, nec tam præcepta Logices exstruenda, quàm eorundem applica-
tio proponenda. Usus enim est, qui coronat Logicam, inq; usu laus
omnis terminorum Logicorum consistit. Præcepta non magnopere
profutura sunt, nisi usus atq; exercitationis velut signaculo confir-

firmentur. Quis non novit instrumentum extra usum instrumenti nomen non mereri, vel æquivocè tantùm ita dici? Omne enim ὄργανον ἐνεχὲ τινὸς ἐστίν, Arist. de part. animal. l. 1. c. 5. E. & Logica, quæ ὄργανον ὀργάνων, suas notiones non nisi usui destinabit. Non itaq; usus ab instrumentò seqvestrandus, sed ea tractatio, quæ præceptorum Logicorum structuram exhibet, cum illà, quæ eorundem usum proponit, arcè est conjungenda. Aliàs termini formales Logici indigni essent, à nobis qui cognoscerentur.

4. Zabarella, non infimi subselli Philosophus terminorum quidem Logicorum applicationem concedit, eam tamen nimium coarctat, dum noëmata secunda solius Philosophi partus propter Philosophiam genitos esse autumat l. 1 de nat. Log. c. 11. Cui suffragantur ii, qui Logicam solummodò *χρησὶς τῆς Φιλοσοφίας* vocitant. Sed nec hæc sententia veritatem attingit. Etenim in omni disciplinarum genere plurimum valent illa *τῶ λόγῳ ἐπιτηρώματα*, ita ut non immeritò catholica eruditionis instrumenta salutari queant.

5. Patet id (1) exinde, quod Logica in omnis Entis constituenta serie occupetur, ut ita non quoddam saltem Ens seu Philosophicum, sed omne Ens, quodcunq; intelligibile est, cognoscat vel in eò operetur. Inquit: Ita primam Philosophiam, quæ in omni Ente deludat, confundi cum Logicà. Sed salva res est. Quamquam enim materiale sit, idem, formale tamen discrepat, siquidem Ontologia Ens, quæ Ens, Logica verò, quatenus Enti notiones secundæ imprimendæ, illa contemplationis, hæc operationis ergo pertractat. Unde colligere est, Metaphysicam & Logicam generales quidem disciplinas esse, sed diversimodè, illam respectu Subjecti, hanc verò ratione usus & exercitii. Ita ergo argumentamur: Quodcunq; instrumentum generale est, id in quovis scibili adhibendum. At notiones Logicæ sunt instrumentum generale, ὡς πᾶσι ἢ διὰ δὴ ξῆαι. E. In quovis Scibili, non Philosophicò tantùm adhibendæ.

6. (2) Finis generalitas *πᾶσι ὄμμα* commonstrat, quod Logica sit propter omnes omninò disciplinas. Tam latè enim notionum Logicarum usus se extendit, quàm latè patet finis earundem, veritatis scilicet cognitio. Omnis namq; operatio Logica instituitur propter veritatem.

tem dubiam indagandam, & ibi munere suo præest Logica, ubi locum invenit veritatis indagatio accurata. Jam verò non solum per Philosophiam, sed facultates quoque superiores veritatis patet indagatio. *Ευδηλον*. E. noëmata Logica non ad hoc unice referri debent, ut solum Philosophiæ sint organa, sed etiam ad illud insuper destinari possunt, ut aliis habitibus acquirendis inserviant.

7. Vacillat itaque Zabarella, sententia, quæ notiones Logicas non considerat *ἑστωδώς* & in essentiâ, uti erant attendendæ, sed *ὑποαρκητικώς* & in existentiâ, quatenus Aristoteles & alii artifices terminos formales Logicos introduxerunt, & ad Philosophicum solummodo habitum, quem scivère, sufficienter applicarunt. Hinc etiam factum, ut Logica solummodo *χερὸς τῆς Φιλοσοφίας* salutaretur, quam tamen notationem notato minus adæquatam jure meritoque censemus.

8. Nobis magis arridet eorum opinio, quæ Logicam profectur *ὄργανον ὀργάνων* seu instrumentum commune, idque ob generalem usum, quem in omnibus disciplinis abundè præstat. Id per omnia disciplinarum genera deducere non esset difficile, nisi ratio instituti hoc solummodo commonstrandum urgeret in habitu Theologico. Ibi enim potissimum quaritur, *annon obstant mysteria, quò minus Logica in eam suas notiones applicare, & ita suo officio satisfacere queat*. Negativa hujus quæ sita videtur quibusdam nova & suspecta, reverà tamen neque nova est, quamvis de novo proponatur, neque suspecta, quamvis opinioni Doctorum quorundam Virorum quicquam detrudere videatur.

9. *Βεβαιώσιν* nostræ sententiæ antequam in medium proponamus, quædam prænotatu digna breviter annotanda, & (1) quidem circa vocem *noionή*, quæ in præsentī negotiō occurrit, observandum, eam penes nonnullos derivari à nosco, ita ut idem sit ac instrumentum cognoscendi, per quod res in mente nostrâ formantur & cognoscuntur. Illud verò instrumentum distribui consuevit in *πρωτονόημα* & *δευτερονόημα*.

10. Prima notio rei est, quæ immediatè rem in animò velut depingit & repræsentat, ut cum formo in mente meâ imaginem ciconia,

hæc imago dicitur notio prima. Secunda verò imago sive notio rerum speciei est ac velut imago imaginis, quæ non exhibet rem naturâ constitutam, sed tantum modum rei cognoscendæ, ut Genus, Species, Definitio sunt conceptus secundæ intentionis, quia genus non significat rem in naturâ positam, sed significat modum seu instrumentalem quendam conditionem ab intellectu formatam, quâ mens cognoscit & explicat rem in naturâ constitutam. Prima *νοήματα*, quorum formalitas immediate rebus innititur, hæc non attendimus, de secundò cogitatis solliciti sumus, iisdemq; Logicis, per quæ tanquam media, seu instrumenta externum suum finem, veritatis sc. cognitionem Logica assequitur.

11. (2) Not. intentiones hæc Logicæ non esse planè non Entia. Quamquam enim ab intellectu tantum complementum habere dicantur, revera tamen simul aliquod fundamentum supponunt, ratione sc. rei, cui tribuuntur per non repugnantiam, quam philosophantes appellare consueverunt potentiam obedientialem intellectui humano subjectam. Disting. itaq; inter *Ens rationi grati confidum* & *in re fundatum*. Prius ad naturam non Entis accedit; fingitur enim per intellectum sine fundamentò in re, ut Chymara. Posterius autem licet in solidum à ratione dependeat, præsupponit tamen rationem quendam in re, à quâ sibi mens nostra sumit occasionem ejusmodi conceptus fingendi. Tale Ens sunt intentiones Logicæ, id quod accuratè observandum; aliàs quæ non Entis fieri posset applicatio?

12. (3) Advert. in applicatione rationes rerum speciales cum generalissimâ earundem naturâ non esse confundendas, sed potius à Logicò accuratè discernendas. Quod si enim Logicus quæ talis in conditiones speciales inquisiverit, limites sui muneris transfiliendo *μεταβαίνει εἰς ἄλλο γένος*. Hoc autem probè cavendum: Aliàs Logicò accidit, quod olim futuri, qui postquam de crepidis cujusdam picturæ judicasset, etiam de tunica vellet judicare, Apelles ipsum reprehendit, dicendo: *Ne futor ultra crepidam*. Logicus ergo, quod suum est, agat, generalemq; rerum conditionem attendat, naturas autem speciales, quæ supra ejus sunt captum, cæteris indagandas concedat scientiis. V. g. Non inquirat Logicus in hæc propositionem, *DEUS est Homo*, quoad

quoad specialem conditionem, an naturâ sit cognita, an verò revelata, item an natura filii Dei personaliter & inconfuse sit unita humane naturâ, ita ut post *Ενωσις* filius Dei non tantum divinâ naturâ, sed & humanâ constet, ac nihilominus unus sit Christus. Hæc & ejus generis alia Logicus non ponit, cui satis est, si materiam substratam generaliter ita sese habere deprehendat, uti formalis ratio terminorum Logicorum exigit.

13. (4) Observ. à Logicò non discendam esse *veritatem sententiarum*, quæ res ipsas concernit, & inde peti solet, ubi de reali quodam Subjectò suscipitur tractatio; sed *veritatem connexionum*, quæ consequentiæ evidentiam proponit. Hæc genuinus Logices finis est, illam cetera supponunt scientiæ. Verum dicit Logica non *ratione rerum & Objecti*, sed *ratione instrumentorum & proprii præcepti*, quatenus in res Theologicas, Physicas &c. formam suam introducit, quò interdum id, quod fortean ignotum in illis disciplinis, notius fieri queat. Sic quod homo sit animal, quod Deus sit homo, non addiscendum ex Logicâ, sed num animal de homine, & homo de Deo rectè prædicetur, quique animal sese habeat ad hominem, quæ item homo ad Deum, *αὐτὸν ὡς* & essentialiter, an *παρὰ τὸν ὡς* & accidentaliter, ejus decisio à Logicò petenda & expectanda. Inde

14. (5) Disting. inter *materiale conceptuum Theologicorum & formale*, vel, quod idem, inter *rem ipsam & rei dispositionem*. Quamquam normale mysticorum conceptuum principium sit lumen gratiæ, rem ipsam & materiale considerando, nil tamen obstat, quò minus iidem, quoque ad normam luminis naturæ exigi possint, rei connexionem vel formale attendendo.

15. Deniq; (6) non existimandum est, quasi imperfectio aliqua in Objectum inferatur, quando rebus divinis notiones Logicæ attribuantur. Extrinsecæ enim tantum sunt denominationes, proindeque de se non important quandam imperfectionem in Objectò denominationis, sive illud sit mysticum, sive creatum. In Grammaticis quemadmodum non obstat sublimitati Majestatis divinæ, quo minus hæc Prædicatio, *Pater est DEUS*, secundum regulas Grammatices resolvatur & examinetur, dicendo, quod Pater & Deus sit generis masculini,

quod

quod item in hac oratione respectu constructionis verba substantiva præcedunt, & sequantur nominativi: Ita nec in Logicis repugnat divina Majestati, mysticam quandam prædicationem dicere vel Synonymicam, vel Paronymicam, vel singularem vel universalem, vel finitam vel infinitam &c. Si quidem hæc ita denominant rem, ut tamen sint extra eam, adeoq; merè extrinsecè.

16. Tandem (7) notandum, mysticis quidem conceptibus imponi posse notiones Logicas, sed tamen non omnes. Sunt enim, quæ de se & in suo formali important quandam imperfectionem, ubi nec per *analogiam eminentiæ*, quæ alias terminos Logicos ab omni imbecillitate abstrahit, fieri potest applicatio. Causa hujus rei est ist hæc, quod in mentali abstractione materiales duntaxat respectus sint removendi, formalis autem ratio retinenda. Sic Deo possunt attribui quædam intentiones Logicae, est enim nomen Logicum, potestq; ipsi imponi notio Subjecti, notio Prædicati, notio mediæ termini, notio minoris vel majoris extremi in Syllogismo &c. Sed nondum hæc termini absolvunt omnes & singulas notiones Logicas. Adhuc enim datur notio generis, quæ Deo repugnat, ut ut de tribus personis prædicetur; datur notio prædicamenti & definitionis, quam Deo applicare itidem renuunt nonnulli Philosophi. Eos itaq; terminos Logicos, quorum formale non repugnat, per viam eminentiæ applicare licet, ne mystica ex creaturarum rerum conditionibus æstimentur.

17. His præmissis nostram sententiam confirmare animus est, & primum quidem argumentum esto à *notionum Logicarum indole & naturâ*. Sunt enim instar instrumenti seu mediæ dirigentis ab intellectu formati, quod cum facilitate quædam veritatis inquisitioni in omnibus materiis succurrat, conceptus quoq; Theologici respuere nequeunt. Ita ergo ratiocinamur: Quocunq; facilitas in legitime concludendâ veritate terminatur, id in mysticis etiam conceptibus adhibendum. Si quidem & iis succurrendum, ut facilitas concludendi veritatem ratione formæ terminetur facilius, & simul evitetur confusio. Atqui intentionibus Logicis facilitas in legitime concludendâ veritate terminatur. Ideo enim sunt introductæ, ut earum beneficiò veritas connexionis in conceptibus primis facilius efficiatur, & certius doceri queat. E.

18. Ex-

18. *Excipiunt*, Logicam esse rationis artem, ideoq; fidei mysteria sub Logicam considerationem non cadere. Qv̄i enim, inqviunt, id, qv̄od intellectu nostrō non rectē percipitur, Logicis instrumentis perfectē informati potest? Qv̄i ab Ethnicis profecta disciplina ultra sortem rerum Ethnicarū sapere valet? Qvis mystica metiri vult rationis decempedā, qv̄od, secundum illud Chrysostomi, nihil aliud est, qv̄am candens ferrum non forcipe, sed digitō contrectare.

19. Verūm & (1) negando consequentiam. Qv̄anqv̄am enim captum humani intellectus transcendant fidei mysteria, eorundem tamē dispositio tota est Logica. De fide cognitio Logica non agit *objectivē & principaliter* sc. juxta statum objectivum fundatum in conformitate rei cum intellectu divinō, sed *directivē & instrumentaliter* per notiones secundas cognitioni principali facilitate qv̄adam inservientes. Distingvendum ergo inter *ipsam materiā consideratam & modum considerandi*. Res ipsa non cognoscuntur ē Logicā, sed superioribus disciplinis committuntur, qv̄æ objecta sua peculiariter & principaliter considerant. Formam solummodō proponit Logica, modumq; docendi, proindeq; non est *magistra rerum*. (siqv̄idem realibus disciplinis ancillarem præbeat operam) sed *magistra tractationis & dispositionis*. Malè habebunt Domine, nisi communi famulæ hujus operā utantur. *Suppellectilē namque cunctū scientiū apparat ad utendū pro suo cuiq; commodō & facilitate*. Scal: *exerc. 1. s. 1.* (2) Not. Logicam considerari posse *directivē*: Vel *in se & suā naturā*, vel *ex ordinatione & intentione proponentiū*. Hoc modō fateor equidem, Logicam ab Ethnicis profectam suos terminos ad res sufficienter nec applicasse, nec applicare potuisse, idq; ob ignorantia articulorum fidei, proindeq; substituisse in terminis à Creaturis depromptis: At verō priori respectu nil obstat, qv̄od minus Logices applicatio latius extendi possit, secundum illud principium: *Multiplicati rebus etiam termini, multiplicari possunt*. Ubi tamen observes velim, Logicam non adeō spectandam esse penes *v̄maginē & concretē*, sed penes *sc̄ias & abstractē*. Sic enim considerata hæc disciplina non tam ab Ethnicis, qv̄am ab ipsō Deo Israël̄is profecta est, & observata ab eodem, & Philosophis *εὐθεῖα τῶ λόγῳ* sectantibus. (3) Disting. inter *rationem excellentem*, qv̄æ mysticos conceptus dijudicat, & *subservientem*, qv̄æ eosdem ex verbō revelatō dijudicatos secundarum notionum titulō salu-

B

cat.

eat. Priorem res fidei ad sua inventa mensurantem Chrysoſtomus intelligit, ejuſq; decempedâ myſticôſ conceptus metiri prohibet, de poſteriori autem intra ſuos limites ſeſe continenti nec ultra eos aſſurgenti ſalva res eſt, cûm ita conceptus fidei non rationis imperio ſubjiciantur, ſed Logicæ ſolummodò tractentur.

20. Alterum probandi medium deſumimus ab *obedienciali myſticorum conceptuum aptitudine & non repugnantiâ*. Duo in applicatione ſolent attendi: (1) *Facultas λειψινὴ & apprehenſiva*. (2) *Facultas Διακριτικὴ & djudicativa*. Utraq; hic locum invenit. Quoad potentiam enim *apprehenſivam* myſticis conceptibus non repugnat, ut notionibus Logicis veſtiantur: ſiquidem ejuſmodi termini ſunt tantûm conditiones ſerviles, quæ rei dignitatem neq; imminuunt neq; extollunt, ſed iſdem ſolûm tanquam reſpectibus formalibus à mente noſtrâ productis conceptus primi diſtingvuntur. Non ſecus ac ſi herus poſtulat uſum ſervi, nec tamen ſervus acquirat ſibi ullum dñm̄ium, aut aliquid de ſubſtantiâ poteſtatis Dominicæ participat. Præterea notionem ſecundæ rebus ſunt denominationes extrinſecæ, quæ nihil mutant in Subjecto. Proinde veluti compoſitio eſt conceptu communi & proprio, inadæquatò & adæquatò non repugnat Deo ob id, quod tantûm denominatio ſit extrinſeca, ita nec impoſitio notionum Logicarum rebus fidei adverſatur, cûm ita rem ſubſtrataſ denominet, ut tamen ſit extra eam. Sic Logicus, quando Propositionis hujus Eccleſiaſtica; Panis eſt Corpus, Panem dicit eſſe Subjectum, Corpus Prædicatum, nil ſanè mutationis infert in res hiſce notionibus denominatas, cûm hoc ipſis mere ſit extrinſecum. Quod verò *facultatem djudicativam* ſpectat, notetur *judicium* eſſe duplex: Unum *materiale*, quod de rebus *πραγματικῶς* & principaliter ex proprio habitu judicat; alterum *formale*, quod res à proprio habitu djudicatas *λογικῶς* & instrumentaliter expendit. Prioris equidem judicii partes Logico non concedimus, utpote quod per ſe ad ſuperiores facultates & ſcientias ſpectat; ita enim certè Theologia omnes fidei articulos ſufficienter exponit: *formale* tamen *judicium* nulli ſcientiæ, quæcunq; etiam illa ſit, niſi Logicæ tribuendum. cenſemas, ſiquidem hæc notionem ſecundas habet, quæ nobis in omni materiâ abundè ſatisfaciunt.

21. *Regerunt*, obſtare huic argumento regulam Philoſophicam, quæ

quæ talis : Omne Objectum debet esse adequatum sua potentia : Hic au-
 tem res mysticas esse Subjectum eminenti Entitati, earumq; conditio-
 nem esse supra λόγος humanum, proindeq; non adequatum potentia
 nostræ intellectivæ, sive simpliciter apprehendatur, sive dijudicetur.
 Resp. (1) per ἕναον : Deus est Subjectum infinitum, & tamen est
 adequatus potentiae nostræ intellectus, quæ finita, siquidem naturaliter,
 & ut alij quoq; volunt, quidditative à nobis cognoscitur. Non ergo
 semper procedit, ut si potentia finita sit, etiam Objectum sit finitum.
 Positò tamen hoc negamus (2) nullam hîc dari convenientiam vel pro-
 portionem. Cùm enim conceptus fidei sint Subjectum eminenti En-
 titatis, ipsis utiq; noemata Logica imponuntur non modo vulgari, sed
 modo eminenti h. e. termini Logici prius, quàm rebus mysticis appli-
 centur, ab omni imperfectione descæcantur, retentòq; duntaxat eo-
 rundem formali mysterijs imponuntur. Addo, quod potentia nostræ
 intellectus tum apprehensiva tum dijudicativa in mysterijs eò usq; se-
 tantum extendat, quousq; beneficio luminis naturalis pertingere, & de
 rebus divinis formaliter iudicium ferre possit. Id quod satis est ad
 fundandam convenientiam.

32. Dices. Logicam Spiritus S. à nostrâ distinctam esse introdu-
 cendam, & penes hanc tremenda mysteria examinanda. Quòd B. Meis-
 nerum quoq; collimasse ajunt, qui in Phil. sobr. part. I. sect. I. q. II. Supra
 λόγος, inquit, humanum, cujus inventum Logica, datur λόγος divinus
 & Logica Spiritus S., in quâ mystica effata sunt λογικὰ & verissima.

33. Sed R. (1) Discursum huic ea inter se invicem distingvere,
 quæ non erant distingvenda. Sanè Logica nostra penes ἕναον abstra-
 ctèq; considerata, & Spiritus S. Logica sibi invicem contradistingvi ne-
 queunt, multò minus inter se opponi, cùm utrobiquè nil repugnans sa-
 no rationis dictamini repperiatur. Etenim quemadmodum Deus in
 sacris ubiq; loquitur Grammaticè, ut ita non necesse sit novam Spiritus
 S. Grammaticam proponere; ita quoq; in omnibus Logicè procedit,
 adeoq; nec peculiaris fortè Logica Spiritus S. introducenda. Præter
 necessitatem Entia non esse multiplicanda primum docet principium. At
 verò hîc nulla jubet necessitas, peculiarem pro fidei mysterijs Logicam
 exstruere, siquidem communis illa ejusmodi posset instrumenta, quæ in

omni materiâ locum inveniunt. (2) N.V.C. Mystica transcendunt
 λόγον humanum. E. non nisi ad distinctam Spiritus S. Logicam spe-
 ctant. Neq; enim propterea, quia res ipsa mystica est, mysticam quoq;
 Logicam introducere licet. Quod si enim à speciali rerum naturâ de-
 nominatio esset petenda, quæ, quæso, absurda inde orirentur. Sanè
 non obstaret, peculiarem quoq; Logicam Medicam, quin & Juridicam
 proponere, item si quædam enunciatio de nigris ageret, nigram Enun-
 ciationem, si de albis, albam dicere, quæ omnia prorsus sunt ἀσύμφο-
 ρα καὶ ἀσύστατα. Constat igitur, quod non sit duplex, eaq; opposita
 Logica constituenda, quodq; proscribendum omninò illud nonnullor-
 um assertum: Mystici conceptus in Logicâ humanâ sunt ἀλογοί; in
 Logicâ autem Theologorum λογικῶτατοι.

24. Terriò argumentamur ab evidenti paritate & convenientiâ.
 Cùm enim ejusmodi mysteria non obstant, quò minus Grammatica
 suò fungatur munere, & ratione constructionis in Latinâ Lingvâ de re-
 bus fidei judicium ferat; quò minus item Rhetorica suo præsit officio,
 & instrumenta suppeditet πῶς μυστήρια τῶ θεῶ ornatè eloquendi: Ita nec
 Logico obstabit, quò minus suos terminos summis rebus imponat, deq;
 illis instrumentaliter judicet. Consequentia satis evidens est. Utrobiq;
 enim par terminorum deprehenditur ratio, siquidem non tantùm illi,
 verùm etiam hi generaliter inserviant omnibus disciplinis, easdemq;
 ὁμογενικῶς dirigant.

25. Superest quartum adhuc argumentum, quod cùm chartæ
 angustia capere nequeat, sequenti id reservabimus disquisitioni, finem
 quæ huic imponemus verbis Dn. D. Balduini ex quæst. illustr. in c. 2.
 Coloss. q. 1. ubi inquit: *Logica in suâ spherâ relicta est singulare Dei do-
 num, fundamentum habet in notitiâ nobiscum natâ, & finem bonum, veri-
 tatû nimirum inventionem, proinde utilis est Ecclesia, & ad multas res in
 Theologiâ dextrè explicandas propemodum necessaria, modò non dominium
 sibi sumat in regnò fidei, sed Theologia submissè ancilletur.* His, inquam,
 verbis præsentem nostram dissertationem consignamus, ex animò fo-
 ventes, ut Logicam divinam omnes eò, quò par est, studiò excolamus,
 non autem ex ignorantia vel pura negationû vel prava dū-
 positionû suggillemus.

quæ talis : Omne Objectum debet esse adequatum
 rem res mysticas esse Subjectum eminenti En-
 nem esse supra *hominem* humanum, proindeq; n-
 nostræ intellectuivæ, sive simpliciter apprehen-
 Resp. (1) per *hominem* : Deus est Subjectum
 adequatus potentia nostræ intellectus, quæ fini-
 & ut alij quoq; volunt, quidditative à nobis
 semper procedit, ut si potentia finita sit, etiam
 Positio tamen hoc negamus (2) nullam hinc dat
 portionem. Cùm enim conceptus fidei sint
 veritatis, ipsi usq; noemata Logica imponuntur
 modo eminenti h. e. termini Logici prius, quæ
 eentur, ab omni imperfectione descæcantur,
 rudentem formali mysterijs imponuntur. Ad
 intellectus tum apprehensiva tum dijudicativa
 tantùm extendat, quousq; beneficiò luminis n-
 rebus divinis formaliter iudicium ferre possit
 fundandam convenientiam.

32. Dices. Logicam Spiritus S. à nostrâ
 eendam, & penes hanc tremenda mysteria exa-
 nerum quoq; collimasse ajunt, qui in Phil. sobri-
hominem, inquit, humanum, cujus inventum Logi-
 & Logica Spiritus S., in quâ mystica effata sunt

33. Sed R. (1) Discursum huncce ea inter
 quæ non erant distingvenda. Sanè Logica nos-
 eteq; considerata, & Spiritus S. Logica sibi invicem
 queunt, multo minus inter se opponi, cùm utri-
 quo rationis dictamini repperiatur. Etenim qui
 sacris ubiq; loquitur Grammaticè, ut ita non ne-
 S. Grammaticam proponere; ita quoq; in omni
 adeoq; nec peculiaris fortè Logica Spiritus S. i-
 necessitatem *Entra non esse multiplicanda* primum
 verò hic nulla jubet necessitas, peculiarem pro
 extruere, siquidem communis Illa ejusmodi pol-

B 2

: Hic au-
 conditio-
 a potentia
 dicetur.
 tamen est
 naturaliter,
 Non ergo
 finitum.
 m vel pro-
 imenti En-
 igari, sed
 cis appli-
 taxat eo-
 tia nostræ
 usq; se-
 gere, & de
 tio est ad
 introdu-
 B. Meis-
 u. Supra
 divinus
 erissima.
 ingvere,
 e abstra-
 ngvi ne-
 nans sa-
 Deus in-
 Spiritus
 rocedit,
 Prater
 um. At
 logicam
 a, quæ in
 omni

